



ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Marie Turkové a soudců JUDr. Dagmar Nygrínové a JUDr. Petra Průchy v právní věci žalobce: **J. R.**, zast. JUDr. Sášou Navrátilovou, advokátkou, se sídlem Zatloukalova 35, Brno, proti žalované: **Česká správa sociálního zabezpečení**, se sídlem Křížová 25, Praha 5, o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Brně ze dne 25. 10. 2007, č. j. 22 Cad 59/2007 - 40,

t a k t o :

- I. Kasační stížnost **se zamítá**.
- II. Žádný z účastníků **nemá** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

O d ů v o d n ě n í :

Žalovaná Česká správa sociálního zabezpečení svým rozhodnutím ze dne 1. 3. 2007, č. X, zamítla žádost žalobce o plný invalidní důchod pro nesplnění podmínek § 38 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o důchodovém pojištění“). V odůvodnění žalobou napadeného rozhodnutí žalovaná uvedla, že podle posudku Okresní správy sociálního zabezpečení ve Žďáru nad Sázavou ze dne 20. 2. 2007, není žalobce plně invalidní, neboť z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu poklesla jeho schopnost soustavné výdělečné činnosti pouze o 40%. Podle § 39 zákona o důchodovém pojištění je pojištěnec plně invalidní, jestliže z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu poklesla jeho schopnost soustavné výdělečné činnosti nejméně o 66%. Žalovaná uzavřela, že žalobci nadále náleží částečný invalidní důchod.

V podané žalobě žalobce namítl, že žalovaná a posudkový lékař Okresní správy sociálního zabezpečení ve Žďáru nad Sázavou, při posuzování míry poklesu schopnosti soustavné výdělečné činnosti nedostatečně zjistili skutkový stav a nedostatečně zohlednili všechny zásadní skutečnosti, které mají vliv na schopnost žalobce vykonávat soustavnou výdělečnou činnost. Podle žalobce je nutné vycházet nejen z jeho zdravotního stavu, ale i z toho, zda a jak je na své zdravotní potíže adaptován a je třeba rovněž posoudit jeho schopnost vykonávat pracovní činnost způsobem a v mezích, které jsou normální v daném sociokulturním prostředí. Žalovaná se podle názoru žalobce nevypořádala s tím, že se neobejde bez pomoci své matky, která je jeho opatrovnící a jen díky tomu je schopen výdělečné činnosti. Pečuje tak o něj jeho matka, která má sama zdravotní problémy a navíc se stará ve společném bytě o svou matku. S ohledem na tyto skutečnosti proto žalobce navrhl, aby bylo rozhodnutí žalované ze dne 1. 3. 2007, č. 621 007 1494, zrušeno a věc jí vrácena k dalšímu řízení.

Krajský soud v Brně rozsudkem ze dne 25. 10. 2007, č. j. 22 Cad 59/2007 - 40, žalobu žalobce napadající shora uvedené rozhodnutí žalované zamítl. V odůvodnění soud uvedl, že vycházel ze shodných skutkových a posudkových zjištění učiněných posudkovými komisemi Ministerstva práce a sociálních věcí v Brně a Hradci Králové, kde byla stanovena míra poklesu schopnosti soustavné výdělečné činnosti žalobce podle kapitoly V, položky 6 písm. a) přílohy č. 2 vyhlášky č. 284/1995 Sb. v rozpětí 40%. Soud nezpochybnil učiněné závěry obou posudkových komisí, které navíc potvrdily posudkové závěry posudkového lékaře Okresní správy sociálního zabezpečení ve Žďáře nad Sázavou ze dne 20. 2. 2007. Podle všech posudků rozhodující příčinou poklesu schopnosti soustavné výdělečné činnosti žalobce je mentální retardace lehkého stupně, přičemž žalobce je na své zdravotní postižení adaptovaný. I přes omezenou možnost pracovního uplatnění je schopen vykonávat práce lehkého a pomocného charakteru, bez nároku na rozhodovací činnost a v psychicky nenáročném prostředí. Horní hranice míry poklesu schopnosti soustavné výdělečné činnosti byla zvolena s ohledem na ostatní onemocnění a předchozí vykonávané výdělečné činnosti. Vzhledem k tomu, že všechny posudkové závěry byly hodnoceny totožně, soud uvedl, že k datu vydání žalobou napadeného rozhodnutí žalované žalobce nebyl plně, nýbrž jen částečně invalidní. S ohledem na tyto skutečnosti proto soud žalobu žalobce jako nedůvodnou zamítl.

Ve včas podané kasační stížnosti žalobce (dále též „stěžovatel“) předně namítl, že soud nesprávně posoudil právní otázku, a že řízení před krajským soudem a žalovanou trpí vadami, neboť jimi zjištěný skutkový stav a aplikovaná skutková podstata nemá oporu ve spisech. K tomu stěžovatel blíže uvedl, že krajský soud pochybil, když se ztotožnil s právním názorem žalované. Ta totiž nesplnila svoji zákonnou povinnost a nezohlednila, zda a jak je stěžovatel na své postižení adaptován a jaké jsou schopnosti stěžovatele vykonávat pracovní činnosti způsobem považovaným za normální v daném sociokulturním prostředí. Stěžovatel namítá, že soud rozhodl výlučně na základě zjištění učiněných posudkovými komisemi Ministerstva práce a sociálních věcí, ačkoli předložil jiné důkazy. Z toho dovozuje, že skutková podstata nebyla náležitě zjištěna, neboť soud nezohlednil sociální kontext daného případu. Stěžovatel dále namítl, že se krajský soud ve svém rozsudku nijak nevypořádal s jeho námitkou ohledně jednání posudkové komise v Hradci Králové. Předseda posudkové komise nepřipustil přítomnost jeho advokátky, když stěžovateli dal na výběr, zda si na jednání přeje přítomnost své matky,

nebo advokátky. Daný postup je podle stěžovatele porušením práva na spravedlivý proces, zejména v souvislosti s tím, že stěžovatel vlivem svého onemocnění nemohl náležitě provést požadovanou volbu a posoudit její důsledky. Podle stěžovatele vycházely závěry posudkových komisí výhradně z lékařských zpráv, přičemž nepřihlédly k sociální stránce věci. Na základě toho stěžovatel navrhl, aby Nejvyšší správní soud rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 25. 10. 2007, č. j. 22 Cad 59/2007 - 40, zrušil a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení.

Žalovaná se ke kasační stížnosti žalobce nevyjádřila.

Nejvyšší správní soud přezkoumal napadený rozsudek z hledisek uvedených v § 109 odst. 2 a 3 s. ř. s., vázán rozsahem a důvody uvedenými v kasační stížnosti.

Z obsahu kasační stížnosti plyne, že ji stěžovatel podává z důvodu uvedených v § 103 odst. 1 písm. a), b) a d) s. ř. s.

Podle § 103 odst. 1 s. ř. s. lze kasační stížnost podat z důvodu tvrzené a) nezákonnosti spočívající v nesprávném posouzení právní otázky soudem v předcházejícím řízení, b) vady řízení spočívající v tom, že skutková podstata, z níž správní orgán v napadeném rozhodnutí vycházel, nemá oporu ve spisech nebo je s nimi v rozporu, nebo že při jejím zjišťování byl porušen zákon v ustanoveních o řízení před správním orgánem takovým způsobem, že to mohlo ovlivnit zákonnost, a pro tuto důvodně vytýkanou vadu soud, který ve věci rozhodoval, měl napadené rozhodnutí správního orgánu zrušit; za takovou vadu řízení se považuje i nepřezkoumatelnost rozhodnutí správního orgánu pro nesrozumitelnost, d) nepřezkoumatelnosti spočívající v nesrozumitelnosti nebo nedostatku důvodů, popřípadě v jiné vadě řízení před soudem, mohla-li mít taková vada za následek nezákonné rozhodnutí o věci samé.

Taková pochybení Nejvyšší správní soud v napadeném rozsudku neshledal.

Z obsahu posudkové dokumentace plyne, že dne 30. 1. 1982 byl stěžovatel uznán osobou se změněnou pracovní schopností s těžším zdravotním postižením, jelikož měl mimořádně omezenou možnost pracovního uplatnění. Podle protokolu o jednání posudkové komise Okresní správy sociálního zabezpečení Žďár nad Sázavou ze dne 30. 7. 1985 byl stěžovatel uznán částečně invalidním podle § 32 odst. 3 zákona č. 121/1975 Sb., neboť dlouhodobě nepříznivý zdravotní stav mu značně stěžoval obecné životní podmínky. Rozhodnutím ze dne 2. 10. 1985 byl stěžovateli přiznán částečný invalidní důchod podle § 32 odst. 3 zák. č. 121/1975 Sb. ve výši 499 Kč měsíčně. Ve spise se dále nachází záznam o jednání Okresní správy sociálního zabezpečení ve Žďáru nad Sázavou ze dne 20. 2. 2007, kdy předmětem řízení byla žádost stěžovatele o invalidní (plný) důchod. V záznamu je uvedeno, že stěžovatel se vyučil zahradníkem, a nejdříve v této profesi pracoval. Nyní pracuje pro Technické služby města a. s. Bystřice nad Pernštejnem. Z obsahu záznamu plyne, že lékař OSSZ vycházel zejména ze zprávy praktické lékařky ze dne 8. 2. 2007, z psychiatrického nálezu MUDr. P. ze dne 11. 12. 2006 a z psychologického vyšetření ze dne 4. 12. 2006. Za rozhodující zdravotní postižení považoval mentální retardaci lehkého globálního typu s psychosociální nevyzrálostí. Bylo uzavřeno, že stěžovatel není plně invalidní, neboť míra poklesu schopnosti soustavné výdělečné činnosti

činila podle přílohy č. 2 k vyhlášce č. 284/1995 Sb., kapitoly V, položky 6, písm. a) (v rozpětí 15 – 40 %) – 40 %. Bylo konstatováno, že se nejedná o zdravotní postižení odpovídající příloze č. 3 a 4 vyhl. č. 284/1995 Sb. Nato bylo vydáno přezkoumávané rozhodnutí.

Předmětem přezkumného soudního řízení v posuzované věci bylo rozhodnutí České správy sociálního zabezpečení ze dne 1. 3. 2007 č. 621 007 1494, jímž byla zamítnuta žádost stěžovatele o plný invalidní důchod pro nesplnění podmínek ustanovení § 38 zákona č. 155/1995 Sb. v platném znění, s odůvodněním, že podle posudku Okresní správy sociálního zabezpečení ve Žďáru nad Sázavou ze dne 20. 2. 2007 není stěžovatel plně invalidní, neboť z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu poklesla jeho schopnost soustavné výdělečné činnosti pouze o 40 %, s tím, že stěžovatel není plně invalidní, ale nadále pouze částečně invalidní.

Bylo tedy třeba nejprve zjistit, zda stěžovatel ke dni vydání přezkoumávaného rozhodnutí, tj. ke dne 1. 3. 2007 splňoval podmínky plné invalidity ve smyslu ustanovení § 39 odst. 1 zákona č. 155/1995 Sb., či nikoliv. Bylo tedy nutno posoudit, zda pokles schopnosti soustavné výdělečné činnosti činil nejméně 66 % nebo zda stěžovatel byl schopen pro zdravotní postižení soustavné výdělečné činnosti jen za zcela mimořádných podmínek. V daném případě se tedy jedná o důchod podmíněný dlouhodobě nepříznivým zdravotním stavem a rozhodnutí soudu závisí především na jeho odborném lékařském posouzení. V přezkumném soudním řízení ve věcech důchodového pojištění posuzuje zdravotní stav a pracovní schopnost občanů podle § 4 odst. 2 zák. č. 582/1991 Sb. v platném znění Ministerstvo práce a sociálních věcí, které za tímto účelem zřizuje jako své orgány posudkové komise. Posudkové komise MPSV jsou oprávněny nejen k celkovému přezkoumání zdravotního stavu a dochované pracovní schopnosti občanů, ale též k posouzení poklesu schopnosti soustavné výdělečné činnosti a k zaujetí posudkových závěrů o plné či částečné invaliditě, jejím vzniku, trvání či zániku. Nicméně i tyto posudky hodnotí soud jako každý jiný důkaz podle zásad upravených v ustanovení § 77 odst. 2 s. ř. s., přitom však takový posudek, který zcela splňuje požadavek celistvosti, úplnosti a přesvědčivosti, bývá zpravidla důkazem ve věci stěžejní. Požadavek úplnosti a přesvědčivosti, který je kladen na posudky posudkových komisí, spočívá v tom, aby se komise vypořádala se všemi rozhodujícími skutečnostmi, především pak s těmi, které namítá účastník uplatňující nárok na plný nebo částečný invalidní důchod, jakož i v tom, zda podaný posudek obsahuje náležité zdůvodnění svého posudkového závěru tak, aby byl tento závěr přesvědčivý pro soud, který nemá a ani nemůže mít odborné lékařské znalosti, na nichž posouzení plné invalidity závisí především.

Tak také bylo v posuzované věci postupováno. Z obsahu posudků obou posudkových komisí plyne, že zasedaly v řádném složení, za přítomnosti odborného lékaře psychiatra, jehož specializace odpovídala rozhodujícímu zdravotnímu postižení v dlouhodobě nepříznivém zdravotním stavu stěžovatele. Obě posudkové komise vycházely z obsahu posudkové dokumentace a z odborných lékařských podkladů, zejména z psychiatrického vyšetření ze dne 11. 12. 2006, a dále z psychologického vyšetření ze dne 4. 12. 2006. Obě posudkové komise dospěly k závěru, že rozhodujícím zdravotním postižením v dlouhodobě nepříznivém zdravotním stavu stěžovatele je lehká mentální retardace.

V kapitole V – duševní poruchy a poruchy chování, položce 6 – mentální retardace – přílohy č. 2 k vyhlášce č. 284/1995 Sb. je uvedeno:

- a) lehká mentální retardace (lehká slabomyslnost, lehká mentální subnormalita a debilita, IQ v pásmu 50 – 69) – 15 – 40 %,
- b) střední mentální retardace (imbecilita, IQ v pásmu 35 – 49, posudkové hledisko – toto zdravotní postižení se posuzuje podle přílohy č. 3,
- c) těžká mentální retardace a hluboká mentální retardace, (IQ v pásmu do 34) – 100 %.

Jestliže tedy posudkové komise shodně podřadily rozhodující zdravotní postižení pod položku 6, písm. a) kapitoly V uvedené přílohy a pokles schopnosti soustavné výdělečné činnosti stanovily z rozpětí 15 až 40 %, na 40 %, tedy na samé horní hranici stanoveného rozpětí, naskytá se otázka, co by mělo být takovému postupu vytknuto. Ostatně stěžovatel v průběhu přezkumného soudního řízení ničeho nenamítal proti určení rozhodujícího zdravotního postižení, ani proti stanovení míry poklesu schopnosti soustavné výdělečné činnosti. Dovolával se však toho, aby soudy přihlédly i k dalším důkazům jednoznačně vypovídajícím o neschopnosti žalobce vykonávat pracovní činnost takovým způsobem nebo v takových mezích, které jsou považovány za normální v daném sociokulturním prostředí. K této námitce Nejvyšší správní soud uvádí, že postup pro stanovení poklesu schopnosti soustavné výdělečné činnosti je upraven v § 6 vyhl. č. 284/1995 Sb.

Podle § 6 odst. 3 této vyhlášky pro stanovení procentní míry poklesu schopnosti soustavné výdělečné činnosti je nutné určit zdravotní postižení, které je příčinou dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu. Je-li těchto zdravotních postižení více, jednotlivé hodnoty poklesu schopnosti soustavné výdělečné činnosti se nesčítají; v tomto případě se určí, které zdravotní postižení je rozhodující příčinou dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu a procentní míra poklesu schopnosti soustavné výdělečné činnosti se stanoví podle tohoto zdravotního postižení, a to se zřetelem k závažnosti ostatních zdravotních postižení.

Tak bylo v posuzované věci postupováno, a nelze než znovu konstatovat, že proti postupu posudkových orgánů, vyplývajícího z vyhl. č. 284/1995 Sb. a přílohy č. 2 této vyhlášky nebylo v tomto směru stěžovatelem ničeho namítáno. Nebylo pak rovněž prokázáno ani to, že by stěžovatel mohl soustavnou výdělečnou činnost vykonávat za zcela mimořádných podmínek. Tomuto závěru by totiž muselo předcházet zjištění, že stěžovatel trpí některým ze zdravotních postižení, umožňujících soustavnou výdělečnou činnost za zcela mimořádných podmínek uvedených v příloze č. 3 k vyhl. č. 284/1995 Sb. Z povahy věci by přicházela v úvahu zdravotní postižení uvedená pod č. 8 – střední mentální retardace (IQ 35 – 49), případně zdravotní postižení uvedená pod č. 9. – těžké formy duševních onemocnění, provázené častými atakami a opakovaným ústavním léčením, se závažným postprocesuálním defektem a s těžkým narušením osobnosti. Tak závažná zdravotní postižení ovšem u stěžovatele zjištěna nebyla. Nejvyšší správní soud v této souvislosti dále zdůrazňuje to, že jak z posudkové dokumentace, konkrétně ze záznamu o jednání ze dne 20. 2. 2007, tak z protokolu o jednání před krajským soudem ze dne 26. 7. 2007 vyplývá, že stěžovatel pracuje, byť pod každodenní kontrolou a péčí své

matky. Rovněž je nutno mít na zřeteli, že v posuzované věci dospěly k naprosto shodným posudkovým závěrům všechny posudkové orgány, tedy jak lékař Okresní správy sociálního zabezpečení ve Žďáru nad Sázavou, tak i obě posudkové komise.

Stěžovateli lze přisvědčit v námitce, podle níž se krajský soud nijak nevypořádal s tvrzeným nesprávným postupem posudkové komise Ministerstva práce a sociálních věcí v Hradci Králové. Podle názoru Nejvyššího správního soudu postup krajského soudu, který se s touto námitkou nijak nevypořádal, představuje vadu řízení, která však nemá vliv na zákonnost rozhodnutí soudu a ani na správnost posudkových závěrů posudkové komise Ministerstva práce a sociálních věcí v Hradci Králové ze dne 14. 9. 2007. Nejvyšší správní soud je přesvědčen o tom, že zrušení napadeného rozsudku krajského soudu pro jeho nepřezkoumatelnost by v daném ohledu a za daných okolností bylo příliš formalistické. Je totiž pravdou, že krajský soud se v řízení o žalobě snažil co nejobjektivněji zjistit skutkový stav věci, když požádal o vypracování posudku další posudkovou komisi, a to posudkovou komisi Ministerstva práce a sociálních věcí v Hradci Králové. Pochybil však při reakci na námitku vznesenou k postupu této komise. Stěžovatel nicméně v kasační stížnosti neuvedl, a neuvedl tak ani v rámci žalobního řízení před krajským soudem, v čem konkrétně by účast advokátky na jednání posudkové komise mohla změnit výsledek jejího posouzení. Nejvyšší správní soud je totiž toho názoru, že posudková komise by dospěla ke zcela stejným posudkovým závěrům i v případě účasti advokátky na jejím jednání a její účast by tak posudkové závěry nemohla zvrátit, neboť byly řešeny otázky ryze odborného medicínského charakteru.

Nejvyšší správní soud uvádí, že z lidského hlediska chápe stěžovatele, především pak jeho matku – opatrovnici, která se o něj, i přes své zdravotní problémy a komplikace způsobené péčí o její matku, nadále stará. Nicméně účelem dávek invalidního důchodu není krytí všech nepříznivých následků dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu, nýbrž jen těch, které mají vliv na schopnost vykonávat soustavnou výdělečnou činnost. Účelem dávek plného invalidního důchodu je vyrovnání nižších příjmů plynoucích ze soustavné výdělečné činnosti, které nastaly vlivem nepříznivé sociální události, kterou je dlouhodobě nepříznivý zdravotní stav (částečná invalidita, plná invalidita). Jedná se tedy primárně o dávky vztahující se k zabezpečení fyzických osob v důsledku jejich neschopnosti soustavné výdělečné činnosti vyplývající z dlouhodobých zdravotních problémů. V případě plného invalidního důchodu, o který stěžovatel žádá, je jeho účelem pokrytí ztráty na příjmech způsobeným dlouhodobě nepříznivým zdravotním stavem, v jehož důsledku se pracovní aktivita plně invalidního pojištěnce ani nepředpokládá. Oproti tomu v případě pojištěnců – poživatelů částečného invalidního důchodu, vlivem poklesu jejich schopnosti soustavné výdělečné činnosti do 66 %, kdy její část je nadále zachována, se pracovní aktivita a schopnost soustavné výdělečné činnosti předpokládá. Tomu konečně odpovídá i zákonná konstrukce výpočtu výše dávky plného a částečného invalidního důchodu.

Skutečnost, že stěžovatel je schopen pouze jednoduchých a stereotypních pracovních úkonů, že žije ve společné domácnosti se svou nemocnou matkou a 96 letou babičkou, která je v péči jeho matky, že není schopen samostatně si zajišťovat stravu a jídlo a běžnou péči o domácnost, stejně jako obavy matky a snaha o zajištění stěžovatele, nemohou být samy o sobě důvodem k přiznání plného invalidního důchodu. V řízení totiž

bylo prokázáno, že pokles schopnosti soustavné výdělečné činnosti nebrání stěžovateli v možnosti vykonávat soustavou výdělečnou činnost, ostatně to ani stěžovatel nepopírá, přičemž jeho zabezpečení v případech stěžovatelem namítaných, je v možnosti jiných systémů sociální ochrany a sociálního zabezpečení.

Bylo-li tedy prokázáno (a tento závěr stěžovatelem zpochybněn nebyl), že pokles schopnosti soustavné výdělečné činnosti činil k datu vydání napadeného rozhodnutí 40 %, nelze jinak než uzavřít, že k uvedenému dni byl stěžovatel nadále částečně invalidní podle § 44 odst. 1 zákona č. 155/1995 Sb., nikoliv plně invalidní podle § 39 téhož zákona. Závěr žalované i krajského soudu o tom, že stěžovatel nesplnil podmínky pro vznik nároku na plný invalidní důchod, uvedené v § 38 zákona č. 155/1995 Sb. je tedy správný a zákonný. Za této situace dospěl Nejvyšší správní soud k závěru, že kasační stížnost není důvodná, a proto ji podle § 110 odst. 1 s. ř. s. zamítl.

O nákladech řízení o kasační stížnosti rozhodl Nejvyšší správní soud podle § 60 odst. 1 a 2 s. ř. s. tak, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti, neboť neúspěšnému stěžovateli náhrada nákladů nepřísluší a žalované v dané věci náhradu nákladů řízení podle zákona nelze přiznat.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 27. srpna 2008

JUDr. Marie Turková
předsedkyně senátu